

Language consultations: electronic database

<https://valodaskonsultacijas.lv/en/questions/645>

Question

Vai latviešu literārajā valodā var lietot vārdu savienojumus **kultūras produkts**, **izglītības produkts**, **zinātnes produkts**, **nacionālais kopprodukts**?

Answer

Šādi vārdu savienojumi ir pieļaujami vārda **produkts** daudznozīmības dēļ, taču tik plašs to lietojums latviešu valodā nav vēlams.

„Latviešu literārās valodas vārdnīcā” vārds **produkts** skaidrots šādi: 1. ‘priekšmets, viela, ko iegūst cilvēka darba rezultātā’; 2. ‘uzturlīdzeklis ēdiena gatavošanai. Izstrādājums, kas sagatavots ēšanai’; 3. *ķīm.* ‘viela, savienojums, kas veidojas no citām vielām, savienojumiem’; 4. ‘apstākļu, vides iedarbības rezultāts; rezultāts, sekas (garīgai darbībai)’.

„Ekonomikas skaidrojošajā vārdnīcā” vārdam fiksētas četras dažādas nozīmes: 1. ‘cilvēka darbības vielisks vai nemateriāls rezultāts (piemēram, kāds priekšmets, pakalpojums, zinātnisks atklājums, ideja); 2. ‘viela, ko ķīmiski iegūst no citām vielām’; 3. ‘kādu apstākļu, vides ietekmes sekas, rezultāts’; 4. ‘pārtikā lietojamie izstrādājumi un preces’.

Arī terminā **nacionālais kopprodukts** ir lietots vārds **produkts**. Vārdnīcu skaidrojumi liecina, ka vārdam ir ļoti plašs lietojums, nav arī noliedzams, ka tas ir kļuvis par modes vārdu – klišeju, kad teju viss tiek dēvēts par produktu, līdzīgi tiek lietoti arī vārdi projekts, formāts, vīzija, filozofija u. c. Valodniece R. Veidemane par šādiem vārdiem saka: „Vārdam ir piešķirta ļoti plaša nozīme, ka patiesībā tas kļūst tukšs, jo laupa valodai spēju diferencēt dažādus jēdzienus. [...] Turklāt, uzsūcot sevī dažādas atšķirīgas nozīmes, tādi vārdi izstumj no aprites citus vārdus.” Valsts valodas centra direktors profesors *Dr. habil. med. M. Baltiņš* par vārda **produkts** lietojumu raksta: „[...] līdz šim termins **produkts** lietots pārtikas nozarē un terminā **nacionālais kopprodukts**, citos gadījumos no tā izvairoties, šis princips ievērots arī Eiropas Savienības materiālu tulkojumos. Termins **produkts** ir vietā abstraktā nozīmē, nevis runājot par konkrētām lietām.”

Sources

Latviešu literārās valodas vārdnīca. 6₂ sēj. Atb. red. L. Ceplītis. Rīga : Zinātne, 1987, 397.–398. lpp.

Ekonomikas skaidrojošā vārdnīca. R. Grēviņa (vad.). Rīga : Zinātne, 2000,407. lpp.

Veidmane, R. Mērs, bilde un citi dažādu formātu projekti. *Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi*. Rīga : LU Akadēmiskais apgāds, 2006,44.–46. lpp.

[LZA TK protokols Nr. 2/1098 \(10.03.2010\)](#)

